HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

איכא בינייהו שמות מובהקין. כלומר ת"ק בשיטתיה דרבי אלעזר קאי ומדרבנן הוא דפסליה דילמא אתי למיסמך אחתומין ולמוסרו בפניהם ואתא ר' שמעון למימר אם שמות מובהקים דעובדי כוכבים הן אמין ישראל נקראין באותן שמות לאו היינו מזוייף מתוכו דמודה ר"א דכולי עלמא ידעי דעובדי כוכבים הם ולא אתי למיסמך עלייהו בלא עדי מסירה: **חזרה.** לא לחזור בשניהם לר"מ פסולא דאורייתא הוא דהא כיון דבטיל משלח לשליחותיה דשליח נמצא שאינו שלוחו ואין כאן גירושין כלל והיינו דאורייתא דרחמנא אמר ונתן בידה[ד] וזה לא נתן לא הוא ולא שלוחו: **הכי גרסינן אלא כי קתני מילתא דליתא בקדושין.** כלומר כי פרכינן לעיל האיכא מחובר ולשמה לא תשני פסולא דאורייתא לא קתני אלא אימא מילתא דאיתא בקידושין לא קתני כגון לשמה. ומחובר איתא נמי בשטרי קידושין דכתיב (דברים כד) וילאה מביתו והיתה לאיש אחר איתקוש הוייה ליציאה (קידושין ה. וש"נ). אבל בפני נכתב ליתיה בקידושין דתקנתא דרבנן בעלמא היא בגיטין דילמא אתי בעל מערער ופסיל ליה. ועד כותי נמי אינו כשר בקידושין דהאי דאכשרו בגיטין היינו טעמא כדלקמן (ע"ב) דעדי הגט אין חותמין זה בלא זה מה שאין כן בשאר שטרות. ועדראות נמי ליתא בקידושין היכא דאיכא עדי מסירה ישראל דבגט ושחרור הוא דגזרי דילמא אתי למיסמך עלייהו ומגרשין ליה גיטא אחרינא אבל בקדושין כיון דמדאורייתא מקודשת משום עדי מסירה אי אמרת אינה מקודשת שרית אשת איש לעלמא: **ופרכינן חזרה גופה איתא בקידושין.** שאם מסר שטר קידושין לשלוחו ולא לחזור חוזר ואין כאן זכות הוא לה דאסר לה אכולי עלמא ומשום האי שטרא אינו מתחייב במזונותיה: **בשליחות בעל כורחה כו'.** כלומר דומיא דגיטין לא משכחת לה בקידושין דהא שליח זה משלח אלא לגרשה בעל כרחה וכן לעבד לשחררו על כרחו אבל בקידושין לא היה נעשה שליח אלא על כרחה הילכך הכי קתני בזו שוו גיטי נשים ושחרורי עבדים ששליח זה היה נעשה שליח אלא על כרחן ואם רלה הבעל חוזר מה שאין כן בקידושין דאע"ג דחוזר לא דומיא דהני הוא: **מתני' עד כותי פסול.** דחשידי לעדות שקר: **חוץ מגיטי נשים.** כדמפרש בגמרא: **לכפר עותנאי**[ה]: **גמ' מלא כותי מוסרת.** בפסח לאכילה ולא חיישינן שמא החמילה: **ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח.** משום חובת לילה הראשון שהוא חייב לאכול מצה המשתמרת כדכתיב (שמות יב) בערב תאכלו מצות. ואפי' ידעינן בה דלא החמילה לא נפיק בה אלא אם כן עבד לה שימור לשם חובת מצה[ו] דכתיב (שם) ושמרתם את המצות וכותים בקיאין הן שגריכה להשתמר לשמה ועושין לה שימור: **ר"א אוסר.** אף באכילה כל ימות הפסח דחשדינן להו שמא מחמצין: **כל מצוה שהחזיקו בה כו'.** ובהכל שותטין[ז] מפרש דאתי ר"ש לאוסופי אתנא קמא אלא שהיא מדברי סופרים ואינה כתובה בתורה אם החזיקו בה סמכינן עלייהו: **אפי' שאר שטרות נמי.** דהא לא חשידי: **אי דאחזוק.** בהלכות גיטין ושטרות: **וכגון דאחזוק בה.** בגיטין ושחרורין: **ולא אחזוק בה.** בשאר שטרות: **אי הכי מאי איריא.** דלא אכשרינן בגיטין אלא חד כותי כדקתני מתני' עד כותי דחד כותי וחד ישראל הוא דמכשר אבל תרוייהו כותים לא: **לא הכשירו בו.** בגט אשה: **לעולם כר' אלעזר.** דאמר חשידי. וגיטין מאי טעמא הוכשר עד כותי: **כגון דחתים ישראל.** עד השני: **לבסוף.** אחת כותי: דאי

איכא בינייהו שמות מובהקין והא חזרה דאורייתא וקתני אלא כי קתני מילתא דליתא בקידושין מילתא דאיתא בקידושין לא קתני והא חזרה גופה איתא בקידושין בשליחות בעל כורחה דבגירושין איתא ובקידושין ליתא: מתני' [א]**כל גט שיש עליו עד כותי** פסול [ב] חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים מעשה שהביאו לפני ר"ג לכפר עותנאי גט אשה והיו עדיו עדי כותים והכשיר: **גמ' מני מתני'** לא ת"ק ולא ר"א ולא רבן שמעון בן גמליאל דתניא [ג]מצת כותי מותרת ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח רבי אלעזר אוסר לפי שאין בקיאין בדקדוקי מצות רשב"ג אומר [ד]כל מצוה שהחזיקו בה כותים הרבה מדקדקין בה יותר מישראל מני אי ת"ק אפילו שאר שטרות נמי אי רבי אלעזר אפילו גט אשה נמי לא ואי רבן שמעון בן גמליאל אי דאחזוק אפי' שאר שטרות נמי אי דלא אחזוק אפילו גט אשה נמי לא וכי תימא רבן שמעון בן גמליאל היא ודאחזוק בהא ולא אחזוק בהא אי הכי מאי איריא חד אפילו תרי נמי אלמה אמר רבי אלעזר לא הכשירו בו אלא עד אחד כותי בלבד [ה]לעולם רבי אלעזר וכגון דחתים ישראל לבסוף דאי

כי קתני מילתא דליתא בקדושין בו'. כל הני ליתנהו בקידושין דמולין ומביא בגט משום עיגונא אבל כאן[א] אם תרלה לא תקבל הכך קדושין[ב] ועד כותי לא שייך בקדושין דבגט הוא דמכשירינן כדלקמן משום דעדי הגט אין חותמין זה בלא זה [ג] דאי לאו דכותי חבר הוה לא הוה מחתים ליה מקמיה אבל בקדושין חותמין זה בלא זה שייך למיגזר משום כולכם דגבי גט גזרינן שמא יאמר כולכם חתומו ואם יחתמו זה בלא זה לאחר שחתמו בו שניס ויתנוהו לאשה ותסבור שהיא מגורשת ותלך ותנשא ובעל קפיד אבל בקידושין אין לחוש אם תסבור שהיא מקודשת [ד] והא לא שכיחא שתקבל קדושין מאחר כיון שסבורה להיות מקודשת וכן ערכאות כיון דאיכא עדי מסירה ישראל כשר בקדושין אע"פ שחותמין עובדי כוכבים דליכא למיחש דילמא אתי למיסמך עלייהו דלא אתי לידי תקלה במה שסבורה להיות מקודשת כדפירשנו וא"ת והאיכא זמן גיטי נשים לשחרורי עבדים [ד] כדאמרי' בפרק ד' אחין (יבמות דף לא.): והא [ה] עבדא איכא דקני בכספא ואיכא דקני בשטרא ותקון רבנן זמן [ה] ובשחרורי עבדים איירי ולא כמו שפירש שם בקונטרס שטר מכירת עבד דא"כ[ו] הוה מצי למפרך[ז] מקרקעות וכל שטרות[ח] ועוד דאותו[ט] אינו נפסל כשאין בו זמן אלא בשטר שחרור איירי שנפסל בלא זמן כמו גיטי נשים וי"ל דכיון שרגילין לעשות זמן בכל שטרות לא תניא הכא[י]:

בשליחות בעל כורחה כו'. פי' בקונטרס והכי קתני בזו שוו גיטי נשים ושחרורי עבדים ששליח זה נעשה שליח אצלו בע"כ ואם רלה הבעל חוזר מה שאין כן בקדושין דאע"ג דחוזר לאו דומיא דהני הוא ואין נראה דאי מיירי בשליחות בעל כורחמייהו רבנן נמי מודו דחוזר בעבד ואין זכין לו בעל כורחו[י] ונראה כפר"ח דכיון דבעבד ואשה איכא שליחות בעל כורחייהו הוה אמינא דאין יכול לחזור דכיון דבא ליד השליח כאילו בא [ה] לידה דמי כיון שאין יכולים לעכב אבל קידושין דאין בע"כ פשיטא דחוזר ומילתא דליתא בקדושין היינו דליתא חידוש בקדושין וקשה ליתני דשוו לבע"כ והוו אדבע אפי' לרבנן[יא]: **מצת כותי מותרת.** ואם תאמר הלא גזרו על פתן דכדאמרינן בפירקי דרבי אליעזר (פ' ג'ח) [ו] לפי שהיו מבטלין בנין בית המקדש בימי עזרא[יב] וקתני התם מכאן אמר רבי אליעזר כל האוכל פת כותי כאילו אוכל בשר חזיר ותניא נמי בפ"ק דחולין (דף יג.) גבי מין פתו פת כותי ואור"ת דמייירי בעיסת ישראל שעשה כותי מלה ממנה[יג] וא"ת אמאי יוצא בה ידי חובה דילמא לא שמרה לשם מלה דחשידי אלפני עור וגו' וי"ל כגון דקיים לן דאין לכותי מלה אחרת שיוכל לצאת בה ידי חובתו כדמשמע בריש חולין (דף ה.) קוטע ראשו של אחד מהן ונותנו לו אכלו מותר לאכול משחיטתו: **ואדם יוצא בה ידי חובתו.** זו אף זו קתני ואשמעינן דבקיאין בשימור לשם מלה: **אי תנא קמא אפי' שאר שטרות נמי.** אור"י דמשמע דלא"ק[יד] מהניא כתיבה[טו] לחודיה אע"ג דלא אחזוק מדלא קאמר אא"ק אי דאחזוק כו' כדקאמר ארשב"ג וא"כ פשיטא ליה לש"ס דמלה לא אחזוק פירוש אין ידוע אי אחזוק דאי מלה כתיבה ואחזוק מנא ליה לש"ס דכתיבה לחודיה מהניא לתנא קמא[טז] וכן משמע בפרק קמא דחולין (דף ה.) דמעיקרא מוקי פלוגתייהו בכתיבה ולא אחזוק דלא"ק מהניא ולרשב"ג לא מהניא ופריך האי כל מלוה שהחזיקו בה אם החזיקו בה מיבעי ליה משמע דלא ידיע לן אי אחזוק בה מדקאמר אם אחזוק בה מיבעי ליה וקשה דלמאי דמסיק התם דאחזוק בלא כתיבה איכא ביינייהו דלתנא קמא לא מהני ורשב"ג לטפויי אתא למימר דמהני מנא ליה דלא מהני לא"ק כיון דכתיבה לחודיה מהני אע"ג דלא מהני לרשב"ג כדמשמע הכא כ"ש דמהני חזקה לחודה דעדיפא דמהני אף לרשב"ג ודוחק לומר אע"ג דממילתא דתנא קמא אין להוכיח דלא מהני חזקה לחודיה מכל מקום יש לדקדק מרשב"ג דאתא לטפויי חזקה לחודה מכלל דלתנא קמא לא מהני ונראה לר"י דלמסקנא דהתם מלה כתיבה והחזיקו בה והשתא יש להוכיח מתנא קמא גופיה דחזקה לחודה לא מהניא מדנקט מלה דכתיבה ואחזוק דאי חזקה לחודה מהניא הוה ליה למינקט שחיטה דליכא אלא חזקה לחודה ואם תאמר אם כן מנא ליה דכתיבה לחודה מהני לתנא קמא כיון דמלה כתיבה ואחזוק ויש לומר מדלא מפרש בהדיא מלה כותי מותרת הואיל והחזיקו בה משמע דלא הוי טעמא אלא משום דכתיבה שהוא טעם הידוע לכל בלא שום פירוש ואם תאמר כיון דלתנא קמא חזקה לחודה לא מהניא מנא לן דכתיבה לחודיה לא מהניא לרבן שמעון בן גמליאל דפריך אי אחזוק כו' דילמא כתיבה עדיפא דמהני אפי' לתנא קמא וכל שכן דמהני לרבן שמעון בן גמליאל ועוד במסקנא דחולין הוה ליה למימר אחזוק בדלא כתיבה נמי איכא ביינייהו מדלא

קאמר

מסורת הש"ס

(א) לעיל ט., (ב) קידושין עו. מולין ד. [תוספתא פסחים פ"ב], (ג) [בכלות מז: מולין סט], (ד) [דברים כד], (ה) בס"א נוסף: מקוש, (ו) [פסחים לח:], (ז) [מולין ד.], (ח) [וע' היטב תוס' יבמות לא: ד"ה והא], (ט) ל"ל לידן. רש"ש, (י) [דפוס ויניציאה].

גליון הש"ם

מתני' חוץ מגיטי נשים. ע' ב"ב דף קס ע"ב תד"ה אלא תתלוק:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה כי וכו' ואי לאו לכותי וכו' (ב) עבדא דאיכא דקני:

מוסף רש"י

כל גט. כלומר כל שטר (לעיל ט.). מצת כותי מותרת. לאכלה בפסח ואין בה משום חמצא דחימוץ (קדושין עו.) ולא מייתינן לחמץ בפסח (חולין ד.). ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח. שהכתוב קבעו חובה לאכול מצה בלילה דאמרה דכתיב (שמות יב) בערב תאכלו מצות, ואם יבא יבא ולא אבל עבר בעשה (חולין ד.) ויוצא בה, דלא הוי כקמחין ובלילות של עובדי כוכבים שלא חמצו, דקי"ל (פסחים מ.) אדם חמצא כריסו מהם ובלבד שיאכל מיד מצה אחרת באחרונה, משום דבמצת מצוה בעינן שימור לשם מצוה, אבל מצה כותי אין צריך לאכול מצה אחרת באחרונה דבקיאי במצות שימור (קדושין עו.).

עין משפט נר מצוה

נח א ב ממי' פ"ו מהל' עבדים הל"ו סמג עשין פז טוש"ע יו"ד סי' רסז סעי' מז:

מוסף תוספות

א. לא תקינו בקידושין, דלא שייך כאן טעמא דעיגונא. תוס' הרא"ש. ב. אם לא יהא מקרוים ועד שתדע שנעשה לשמה. תוס' הרא"ש. וכיון דבדידה תליא מלתא ואיהי שקלא להו מדעתה, ואי אתי בעל ומערער נמי מצי מגרש לה, למאי ניחוש להו. רשב"ש. ג. [ד"ה] לא נפיק מינה חורבה. תוס' הרא"ש. ד. ולית'ה בקידושין. תוס' הרא"ש. ה. לידע מתי נאסר בשפחה והותר בבת ישראל. תוס' יבמות לא: ד"ה והא. ועי' תוס' לקמן י. ד"ה מפני. שאומר טעם אחר. ו. מ"ש דנקט עבד. תוס' יבמות לא: ד"ה והא. ז. [מ]שטר מכירת. תוס' יבמות לא: ד"ה והא. ח. שכותבין בהן זמן. תוס' הרא"ש. ט. שטר מכירת עבד. תוס' הרא"ש. י. כיון דעומד וצווח ואומר שאינו רוצה להשתחרר ודאי חוב הוא לו. תוס' הרא"ש. יא. ועי' תוס' הרא"ש וריטב"א שמתלוים. יב. וליכא למימר דהיינו בכותים ראשונים דכתיב בהם יראת אלהיהם היו עובדים', דהא. תוס' מולין ד. ד"ה מלת. יג. [ומתוס' קידושין עו. ד"ה מלה, וכן בריטב"א מולין ד. ד"ה דתניא מלה, תי' בע"א קלת]. יד. לא בעי חזקה. תוס' הרא"ש. טו. באורייתא. רש"י מולין דף ד. טז. דלמא רבנן תרתי בעו. תוס' הרא"ש.

פסקי רי"ד

כל גט שיש עליו עד כותי פסול חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים ומעשה שהביאו לפני ר"ג לכפר עותני גט אשה והכשירו אע"פ שהיו עדיו עדי כותים פי' כל שטר שחתום בו עד כותי פסול שהכותים הם חשודים להעיד עדות שקר חוץ מגיטי וכו' לקמן מפרש טעמא א"ר אלעזר לא הכשירו בגט אלא ע"א כותי בלבד וכגון דחתם ישראל לבסוף